

ביאורים

"...התאוה והכבוד מוציאין את האדם מן העולם" [אבות ד, כא]. כאשר האדם מגלה את המשיכה החזקה והמתמדת של הנאות העולם הזה, הוא נתקף בהלה. הוא נוכח לדעת, לפתע, שרבים ממעשיו מושפעים ממשיכה זו, ושקשה מאוד להתגבר עליה. בהחלטה נחושה הוא מחליט 'שלא-עוד', והולך לקצה השני. מעדיף את ההינזרות, מההיטמעות בענייני העולם.

דרך זו אינה דרך ה'. היא לא מתיישבת על הנפש, הנוטה לחיי שלום עם כל הטוב והכשר שבעולם, וכל שכן שאינה מפיסה את דעתו של הגוף. לכן היא דרך שאינה מסוגלת להיות דרך לרבים ולכלול את הצדדים החומריים שבאדם שגם הם רוצים ונדרשים לבוא למנוחתם ולתיקונם.

המהלך בדרך זו, אומר הרמב"ם, נקרא חוטא. ייתכן שהוא לא חוטא ממש, אך הוא נקרא כך. אדם מישראל האוכל מאכלות אסורים, עובר בזה על צוון התורה. הוא חוטא. כך אדם המתנזר מענייני העולם, חוטא לכוונת התורה, ולכוונת הקב"ה שברא את העולם להיטיב לברואיו: "ברוך... שלא חיסר בעולמו כלום וברא בו בריות טובות ואילנות טובות ליהנות בהם בני אדם" [ברכת האילנות].

הרחבות

• נזיר קדוש או חוטא

המהלך בדרך זו נקרא חוטא. הרמב"ם מצטט את דבריו של רבי אלעזר הקפר, שהגדיר את הנזירות כחטא, אולם לעומתו רבי אלעזר סבר שהנזיר נקרא קדוש [תענית יא].

מחלוקת זו חזרה ונשנתה לאורך הדורות: לעומת הרמב"ם שרואה את חטאו של הנזיר בעצם הנזירות והסיגוף, הרמב"ן רואה בנזירות קדושה מיוחדת, שהפסקתה היא שמוגדרת כחטא [פירושו על התורה, במדבר ו, יד].

הרב ישראלי מסביר שיש מקום לשתי ההגדרות: "אין הנזירות דרך המלך. בתנאים נורמליים אין היא נחוצה, אז היא גם מזיקה. חטא הוא הסיגוף והציעור העצמי ללא צורך. אולם היא נחוצה ותועלתית כאמצעי לשעת חרום. היא הכרחית במאבק כנגד היצר הפוחז" [שיח שאול על התורה, עמי' שסו]. לפרישות ולסיגוף יש מקום כשהם נעשים כדרך תיקון, לצורך איזון כנגד סערת יצר הרע, כפי שאומרים חז"ל: "כל הרואה סוטה בקלקולה יזיר עצמו מן היין" [ברכות סג]. אך אין זו הדרך הקבועה, שכן תפקידו של האדם להתמודד עם כוחות החיים השונים שיש בתוכו ולהכווין אותם למקום הראוי.

פרק שלישי

בכל דרכיך דעהו

א, שְׁמָא יאמר אָדָם: הוֹאֵיל וְהִתְאַוָּה וְהִכְפֹּד וְכִיּוֹצֵא בְּהֵן דְּרָךְ רַעָה הֵן, וּמוֹצִיאִין אֶת הָאָדָם מִן הָעוֹלָם, אֶפְרָשׁ מֵהֵן בְּיֹתֵר, וְאֶתְרַחַק לְצַד הָאֶחָרוֹן^ו. עַד שֶׁלֹּא יֵאָכֵל בֶּשֶׂר, וְלֹא יִשְׁתֶּה יַיִן, וְלֹא יִשָּׂא אִשָּׁה, וְלֹא יֵשֵׁב בְּדִירָה נְאֻה, וְלֹא יִלְבֹּשׁ מְלִבוּשׁ נְאֻה, אֲלֵא הִשְׁקֵה וְהַצְמִיר הַקִּשָּׁה וְכִיּוֹצֵא בְּהֵן, כְּגוֹן כּוּמְרֵי אָדוּם^ז - גַּם זֶה דְּרָךְ רַעָה הִיא, וְאֶסוּר לִילֵךְ בָּהּ.

א, הַמְהַלֵּךְ בְּדִרְךָ זֶה נִקְרָא חוֹטָא^ח; הֵרִי הוּא אוֹמֵר בְּנִזְיָר^ט: "וְכִפֵּר עֲלֵי מֵאֲשֶׁר חָטָא עַל הַנֶּפֶשׁ" (במדבר ו, יא) - אֶמְרוּ חֲכָמִים: וְכֵה אִם נִזְיָר, שֶׁלֹּא פָּרַשׁ אֲלֵא מִן הַיַּיִן, צָרִיךְ כְּפָרָה - הַמוֹנֵעַ עֲצָמוֹ מִכָּל דְּבָר, עַל אַחַת כְּמֹה וְכְמֹה.

א, לְפִיכָף צִוּוּ חֲכָמִים שֶׁלֹּא יִמְנַע אָדָם עֲצָמוֹ אֲלֵא מִדְּבָרִים שֶׁמְנַעֵה הַתּוֹרָה בְּלִבָּד, וְלֹא יִהְיֶה אוֹסֵר עֲצָמוֹ^י בְּנִדְרִים וּבִשְׁבוּעוֹת עַל דְּבָרִים הַמְתַּרְיִן. כִּף אֶמְרוּ חֲכָמִים: לֹא דִיָּךְ^י מֵה שֶׁאֶסְרָה תּוֹרָה, אֲלֵא שֶׁאֲתָה אוֹסֵר עֲלֵיךְ דְּבָרִים אַחֲרֵים?

א, וּבִכְלָל הַזֶּה, אֵלּוּ שֶׁמִּתְעַנֵּין^י תְּמִיד - אֵינֵן בְּדִרְךָ טוֹבָה. וְאֶסְרוּ חֲכָמִים שֶׁיֵּהָא אָדָם מִסְגָּף^י עֲצָמוֹ בְּתַעֲנִית. וְעַל כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלּוּ וְכִיּוֹצֵא בְּהֵן, צִוּוּהוּ שֶׁלֹּמָה וְאָמַר: "אֵל תְּהִי צְדִיק^י הַרְבֵּה וְאֵל תִּתְחַפֵּס יוֹתֵר, לְמַה תִּשׁוּמֵם?" (קהלת ו, טז).

וְאֶתְרַחַק לְצַד הָאֶחָרוֹן - אתנתק מן המידות הללו בקיצוניות. **כּוּמְרֵי אָדוּם וכו'** - אלו הנזירים הנוצרים (הנקראים כן במסורת ישראל). לפי טעות הנצרות, ההתרחקות מאשה מביאה למעלה גבוהה, ודין הכומר שלא יישא אשה. לא כן לפי התורה, שמי שנושא אשה הוא בדרגת טהרה וקדושה גבוהה, ואף יש מצוה מן התורה להוליד בנים (איסורי ביאה כב, כא; אישות טו, א). **הֵרִי הוּא אוֹמֵר בְּנִזְיָר וכו'** - נזיר יהודי (כמתואר בספר במדבר פרק ו) הוא מי שבמשך זמן מסוים מתרחק משלושה דברים: מכל מאכל או משקה העשוי מענבים, מן התספורת ומטומאת מת. אך הוא חייב לשאת אשה ככל יהודי. בסוף נזירותו, וכן אם נטמא במהלך נזירותו (כמובא בציטוט בהלכה), הוא מביא קרבן חטאת, מפני שהביא את עצמו לידי זהירות מיותרת, קל וחומר למי שמתנזר מכל הנאה חומרית מותרת. אמנם לעתים ההתנזרות רצויה, אם היא נעשית לצורך ריפוי ובאופן זמני, אך זו אינה דרך לרבים, ואין לחקותה. וראוי להדגיש שקרבת ה' אינה מושגת בעיניו הגוף, "כאילו ה' אויבו של הגוף ורוצה לאבדו ולהשמידו" (פה"מ אבות, הקדמה ד; נזירות יד; וראה גם נדרים יד, ג). **אוֹסֵר עֲצָמוֹ** - כגון האומר: 'אני נודר שיהא הבשר אסור עלי השנה'; 'אני נשבע שלא אוכל השנה בשר'. **דִּיָּךְ** - מספיק לך. **מִתְעַנֵּין** - צמים. **מִסְגָּף** - מענה. **אֵל תְּהִי צְדִיק וכו'** - אל תגזים יותר ממה שנדרש מצדיק וחכם, כדי שלא תפסיד את מה שהשגת ותהיה כשוממה (עפ"י מו"נ א, לב).

